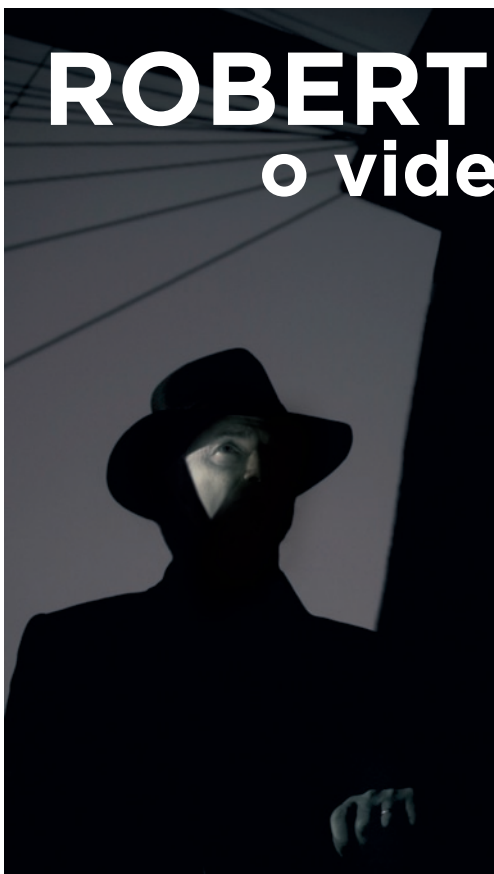

ROBERT WILSON

o videoportrétoch

J&T BANKA v spolupráci s agentúrou Pavleye Art and Culture prinášajú do Slovenskej národnej galérie výstavu renomovaného amerického divadelného režiséra a inscenátora Roberta Wilsona. Výstava nazvaná ROBERT WILSON: VIDEOPORTRÉTY bude prístupná od 13. decembra do 23. marca a divákovi predstaví výber z jeho ikonických videoportrétov osobností z rôznych sfér umenia i popkultúry. Magazín BEAUTY&WOMAN sa s umelcom stretol v deň jeho premiéry v Louvri.

V ktorom životnom období ste si uvedomili, že sa chcete živiť ako umelec?

Neuvažoval som o umení takto konkrétne, ale keď som bol v druhej triede a mal som asi 6 rokov, učiteľka sa nás pýtala, čím chceme byť, keď vyrastieme. Nakoniec prišiel rad na mňa. Bob, čím chceš byť, keď vyrastieš? A ja som povedal: „Chcem byť kráľ Španielska!“

Aká bola reakcia?

Učiteľka napísala mojej mame list, kde jej oznámila, že jej dieťa má problém. Jeden z kolegov jej však povedal: „To je v poriadku. Tvoj syn je umelec.“ O niekoľko rokov som uviedol svoju prvú veľkú hru. Volala sa Kráľ Španielska.

Kto ovplyvnil vašu pracovnú trajektóriu?

Začiatkom šesťdesiatych rokov som sa presťahoval do New Yorku a čítal som knihu Johna Cagea Silence, kde hovorí, že na

svete niet takej veci, akou je ticho. V tichu si totiž oveľa viac uvedomujeme silu zvuku, než keď toho zvuku produkujeme veľa.

Veľká časť vašej kariéry bola spätá s divadelným svetom. Vaša výstava v Bratislave však odhalí sériu videoportrétov. Zaujímalo by ma, ako vznikol tento ojedinelý projekt?

Už v sedemdesiatych rokoch som uvažoval nad sériou portrétov, ktoré by boli divákovi dostupné na rôznych miestach. Na autobusovej zastávke, na lunete hodínok, na zadnom sedadle v lietadle. V tom čase ešte žiadne obrazovky na sedadlách v lietadle neboli. Moje diela by boli premietané v komerčných televíziách, pretože v tých časoch sa vysielanie končilo o polnoci a pokračovalo o šiestej ráno. A moja predstava bola, že by diela, ktoré vytvorím, tvorili kulisu noci... Ako oheň v kozube či okno, ktorého obraz sa mení so svetlom i ročnými obdobiami.

Akou formou nakoniec videoportréty uzreli svetlo sveta?

Verejnosti sme ich ukázali na rôznych miestach. Vo Švajčiarsku sa premietali uprostred futbalového zápasu. Nemecká stanica ZDF zakúpila 7 diel a premietala ich celú noc. Mali sme ich tiež v Centre Pompidou pri eskalátoroch. V Japonsku sa premietali vo vagónoch i staniách metra. O 25 rokov neskôr prišla ponuka vytvoriť videoportréty vo vysokom rozlíšení. Okam-

žité som súhlasil, pretože nová technológia ponúkala širšie možnosti ako doba, v ktorej vznikla moja prvá séria videoportrétov.

Svoje umelecké diela ste premietali na komerčných plochách. Chceli ste tým vyvolať debatu o hranici medzi komerciou a umením?

Ja žiadne hranice nevidím, pokiaľ je obrázok dostatočne silný.

Podľa akého kľúča vyberáte svoje objekty?

V úvode som bol zameraný na celebrity. Preto sme robili najprv portréty Brada Pitta, Johnnyho Deppa a Seana Penna, ktorých som považoval za troch hlavných mužov Hollywoodu. Pokračovali sme francúzskymi hviezdami (Jeanne Moureau) a pridali sa ďalší, napríklad Robert Downey Junior. Zobrazil som aj ľudí z ulice, ktorí neboli vôbec známi.

Zameriavate sa na charakter celebrit, ako ich vnímame, alebo zobrazujete skôr polohu, rolu, ktorá im je vo videoportrétoch prisúdená?

Je to syntéza oboch. Nieкто je so sebou úplne stotožnený a môže sa takto priamo prezentovať publiku. Elizabeth Taylor hrá vo filme Kleopatra, ale v mojom videoportréte vidíte Elizabeth Taylor ako Kleopatra. Všetci môžu byť tým, kým sú v kontexte danej situácie. Počas procesu mohli myslieť na čokoľvek. Nieкто ako Isabella Rossellini ne-

myslí a nič. Ľudia by čakali, že uvažuje nad rôznymi vecami, ale jej myseľ je v danom momente prázdna. A to je možno dôvod, prečo je taká záhadná.

Ktorý z videoportrétov bol pre vás najosobnejší?

Farah Diba, bývalá kráľovná Iránu, sa ma pred začiatkom filmovania opýtala, na čo má myslieť? Ja som jej povedal, aby nemyslela na nič, a ona odpovedala, že to nedokáže. Ja som jej povedal, dobre, myslí na čokoľvek. Točili sme ju 5 hodín a potom som jej ponúkol možnosť pozrieť sa na zábery. Súhlasila.

Sedí ako pravá dáma, pomaly dvihne ruku k svojej tvári a postupne ju položí späť. Pri pohľade na ten záber začala plakať a pove-

dala: „Je tam celý môj život.“ Mala neľahký osud, život v exile, smrť dvoch detí. Navonok nemá žiadny výraz, ale v jej vnútri sa odohrávajú všetky životné tragédie.

Ako teda prebieha tvorivý proces vzniku videoportrétu?

Každý je iný a nikomu nediktujem, na čo by mal v danej chvíli myslieť. Herci dostávajú formálne inštrukcie – otvoriť dlane, ustúpiť dozadu, zdvihnúť bradu o kúsok vyššie. Nikdy však nezasahujem do ich mysle. Nerobím to ani v divadle. Väčšina mojich portrétov je najmä o duši a ich vnútri. Vytvárate však pravidlá, aby ste ich mohli porušovať. Ako som už povedal, Isabella Rosellini je hlavne o zovňajšku, čo je odlišný spôsob sebavyjadrenia. Väčšina z videoportrétov zachytáva myšlienky a emócie, ktoré sú vo vnútri prežité, ale nie sú navonok vyjadrené.

Vašou poslednou múzou bola Lady GAGA. Ako sa umelec, ktorého trajektória sa začína operou Einstein on the Beach, dostane k vysoko komerčnej spolupráci s popovou ikonou, ktorá bude navyše vystavená v Louvri?

S GAGOU sme sa stretli a dohodli, že budeme spolupracovať. Najprv som jej navrhol kulisy na jej vystúpenie na MTV Music Awards. Počas príprav som jej hovoril o mojej pripravovanej výstave v Louvri, kde sú prezentované aj moje staršie diela formou retrospektívy. V Paríži som predstavil moju verziu Petra Pana, na ktorej sme pracovali s Coco Rosie, ale chcel som do Louvru priniesť niečo ešte čerstvejšie, čo predtým nebolo nikde. GAGA súhlasila a spoločne sme pripravili sériu portrétov, ktoré sú priamou referenciou na maľby v múzeu Louvre. Prvý videoportrét ju zobrazuje, ako visí nahá a zviazaná dole hlavou. Opýtala sa ma, čo budem s tým obrazom robiť, a ja som jej odpovedal, že ho zavesím nad svoju posteľ. GAGA bola nadšená.

Magazín VANITY FAIR priniesol svojho času veľkú reportáž o vašich videoportrétoch a prirovnal váš koncept k továrni Andyho Warhola. Ako to v skutočnosti funguje? Môže vás naozaj ktokoľvek osloviť a vy mu za honorár zhotovíte videoportrét?

Áno. Napríklad portrét automechanika vznikol úplnou náhodou. Pôvodne sme mali zhotoviť videoportrét herečky Sharon Stone. Ona to však na poslednú chvíľu odvolala a ja som sa rozhodol nasnímať automechanika.

Zadarmo?
Samozrejme.